

Список використаних джерел:

1. Black J. A. Strategic resources traits, configurations and paths to sustainable competitive advantage / J. A. Black, K. B. Boat // Strategic management journal. – 1994. – Vol. 15. – P. 131–148.
2. Hamel G. Competing for the Future / G. Hamel, C. K. Prahalad. – Harvard Business School Press. Boston (Mass.) : – 1994. – 358 p.

Твердохліб А.С.*магістр;***Усик В.І.***кандидат економічних наук, доцент,
Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана***РОЛЬ ІННОВАЦІЙНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА
В ПРОЦЕСІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Світова практика доводить, що інноваційне підприємництво відіграє важливу роль під час перехідних етапів та під час криз, так як воно найбільш гнучке у питаннях адаптації до економічних та законодавчих змін, адже швидко перепрофілюється на нові ринки виробництва та збуту.

Сучасні тенденції економічного розвитку переконливо доводять, що забезпечення сталого довгострокового зростання національної економіки та соціально-гуманітарний розвиток суспільства неможливі без активізації інноваційних процесів, важливу роль у спрямуванні яких відіграють суб'єкти інноваційного підприємництва. Вони мають сильну мотивацію до різноманітного роду новацій, а тому діючи в умовах зовнішнього середовища, що безупинно змінюється, безперервно генерують нові ідеї та ефективно використовують їх на практиці для того, щоб досягнути відчутних науково-технічних конкурентних переваг [1, с. 3].

Теоретичні та практичні аспекти інноваційної політики як основи модернізації економіки держави відображено в працях як закордонних вчених-економістів І. Ансофф, Р. Базель, Б. Берман, С. Блек, Д. Бойт, Р. Браун, Г. Картер, С. Міллер, Г. Менш, Р. Нельсон, Б. Санто, А. Шпітгофф, Е Хансен, так і вітчизняних дослідників, зокрема – К. Алексеєва, Д. Висоцький, О. Глазкова, Д. Глухова, М. Гоменюк, Г. Груба, О. Жихор, В. Єсіна, В. Геєць, В. Семіноженко, А. Чухно, О. Кравченко, Н. Куцай, Є. Лазарева, М. Макаров, І. Хандюк, О. Червякова, С. Черних та інших.

На жаль, українське підприємництво досі не стало інноваційним. У західних країнах підприємництво розглядається як особливий тип господарювання, в основі якого – пошук нових можливостей виробництва товарів і послуг на основі інновацій та вміння залучати ресурси з найрізноманітніших джерел. Процес виробництва передбачає створення нових благ, впровадження нових методів виробництва, освоєння нових ринків збуту; здійснення реорганізації в галузі і створення промислової організації нового

типу. У нас же підприємництво, особливо мале, здебільшого орієнтується на торговельно-посередницьку діяльність.

За даними офіційної статистики, динаміка інноваційної активності підприємств в Україні має нерівномірний характер, особливо у частині кількості підприємств, що займалися інноваційною діяльністю, впроваджували та реалізували інновації. В Україні станом на кінець 2013 року інноваційною діяльністю займалися 16,8% загальної кількості промислових підприємств (ще в 2000 р. – 18%), а впроваджували інновації – 13,6% (в 2000 р. – 14,8%) [2]. Варто також зазначити, що у 2013 р. кожне сьоме промислове підприємство займалось інноваціями, а кожне шосте впроваджувало інновації у свою діяльність. Питома вага підприємств, які займалися інноваційною діяльністю, в Україні є значно меншою, ніж в країнах, в яких інноваційний розвиток економіки є пріоритетним завданням. На сьогодні в країнах Європейського Союзу питома вага підприємств, що займаються інноваційною діяльністю становить близько 53%.

Основним джерелом фінансування інноваційної діяльності застаються власні кошти підприємств – в період 2008-2013 рр. цей показник збільшився від 60,6% до 72,9% відповідно. Їхнє переважання серед інших джерел фінансування інноваційної діяльності зумовлене недостатньо чітким та складним процесом залучення фінансових ресурсів.

Вагоме значення для реалізації інноваційної діяльності у країні має рівень розвитку інноваційного середовища. Проаналізувавши інноваційні рейтинги країн та України зокрема можна зробити висновки, що за основними показниками інноваційності економіки, Україна відчутно відстає від розвинутих країн, але за деякими рейтингами спостерігається пошкваллення. Так, у 2013-2014 р. за Глобальним індексом конкурентоспроможності Всесвітнього економічного форуму Україна посіла 84 місце і втратила 11 позицій порівняно з попереднім дослідженням 2012-2013рр. [3]. Аналіз індексу конкурентоспроможності відображає 2 ключові проблеми розвитку інноваційної сфери в Україні – недостатня інноваційна активність підприємств та низький рівень фінансової державної підтримки інноваційної активності. Крім того, аналіз показує незначне використання передових інноваційних розробок у виробництві, незахищеність майнових та інтелектуальних прав власності, відтік висококваліфікованих кадрів. За Глобальним індексом інновацій [4] Україна посідає 63 місце серед 143 країн світу (в той же час Естонія, наприклад, 24, а Росія – 29). Але варто зазначити, що український індекс інновацій є найвищий за останні 4 роки. В Індексі легкості ведення бізнесу [5] 2014 р. Україна зайняла 96-е місце зі 189 країн, що на 16 позицій вище, ніж минулого року. Країна повернула втрачені після кризи позиції в рейтингу, поліпшивши свої оцінки в результаті реформ, помітні позитивні зміни спостерігаються за 3 з 10 складових. Але, незважаючи на такий підйом, Україна все ще програє багатьом порівнюваним країнам (Польща – 32 місце, Грузія – 15 місце).

Але, на жаль, маємо констатувати, що на сьогодні Україна продовжує розвиватися без суттєвого використання свого інноваційного потенціалу. Інноваційна продукція освоюється в основному шляхом використання

науково-технічних надбань попередніх років. Такий тип інноваційного розвитку має досить вузькі межі і не дає можливості підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних підприємств протягом тривалого періоду.

На шляху переходу до моделі інноваційного розвитку існує багато невирішених питань, серед яких однією з головних є проблема державної підтримки інноваційного потенціалу. Велика кількість змін у законодавстві, неефективність державного управління, невідповідна інфраструктура, відсутність стимулів, недосконалий механізм державно-приватного партнерства – це неповний перелік, що призвів до інноваційного розриву України з іншими розвинутими країнами світу. У програмних документах та реальних діях державної влади поки що не знайшли належного місця інноваційні чинники економічного зростання в Україні.

Прогноз розвитку потенціалу інноваційного підприємництва та політики його державного регулювання передбачає декілька сценаріїв розвитку економічної ситуації в Україні, зокрема, можливість прискореного, рівномірного та сповільненого розвитку (оптимістичний, нейтральний та песимістичний прогноз). Розгляд різних сценаріїв – це можливість завчасно адаптуватися до очікуваних змін зовнішнього середовища.

Почнемо із песимістичного сценарію, який виходить із припущення, що в наступні роки нічого в державі не буде кардинально змінюватися, принаймні в ставленні до інноваційного підприємництва, тобто діяльність, а точніше бездіяльність, органів влади буде такою ж, як в попередні роки.

Песимістичний сценарій – це сценарій відтворення інерційного характеру розвитку інноваційних процесів в економічній системі. Але він має мету – збереження функціонуючої моделі організації процесу інноваційного розвитку національної економіки.

Недооцінка інноваційного підприємництва, ігнорування його економічних та соціальних можливостей – великий стратегічний прорахунок, що може викликати численні народногосподарські негаразди, поглибити кризу економіки України загалом. Основним результатом такої бездіяльності буде замороження та погіршення стану підприємництва загалом.

Другий сценарій, який варто назвати сценарієм конструктивних змін, базується на тому, що протягом короткого терміну (до одного року) буде запроваджено ключові заходи перебудови дій органів державної підтримки з паперово-декларативних на реально ефективні. Цей сценарій варто здійснювати за допомогою комплексного поєднання різних напрямків вдосконалення. Ця перебудова не повинна бути розтягнена в часі, бо це, як засвідчує досвід організаційних перетворень, не дасть очікуваних результатів. Крім того, її основним принципом має бути критерій досягнення кінцевих показників, що визначають стан інноваційного підприємництва, наприклад, інтегральний показник. Тобто, це має бути чітка статистика змін даного показника за певних ефективних кроків держави, а не звітування «галочками» у відповідних графах. В разі успішного проведення конструктивних змін можна очікувати нового стрибка в кількісному зростанні інноваційного

підприємництва за 2-3 роки і забезпечення пристойних зовнішніх умов для діяльності підприємств.

Третій сценарій революційного характеру вимагає, насамперед, принципової ідеологічної та інтелектуальної перебудови в розумінні можливостей і інструментів сприяння інноваційного підприємництва. На заміну існуючій парадигмі, якою керуються всі, хто залучений до справ інноваційного підприємництва, має прийти нова, суть якої полягає в перегляді уявлень ролі і можливостей держави впливати на розвиток інноваційного підприємництва.

Список використаних джерел:

1. Чеберкус Д. В. Державне регулювання розвитку інноваційного підприємництва в Україні: автореф. дис. канд. екон. наук : спец. 08.00.03 / Д. В. Чеберкус ; Нац. акад. наук України, Центр дослідж. наук.-техн. потенціалу та історії науки ім. Г.М. Доброва. – Київ, 2009. – 21 с.

2. Державна служба статистики України / Статистична інформація / Наука та інновації / Наукова та інноваційна діяльність (1990-2013pp.) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

3. Звіт Всесвітнього економічного форуму «The Global Competitiveness Report» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.weforum.org/issues/global-competitiveness>.

4. Глобальний інноваційний індекс [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.globalinnovationindex.org/content.aspx?page=ГІІ-Home>.

5. Звіт Світового банку «Doing Business» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.doingbusiness.org/>.